

Tisdagen den
24 februari 1976

Tisdagen den 24 februari

Kl. 15.00

Meddelande om val

§ 1 Justerades protokollet för den 13 innevarande månad.

*Meddelande om
ändrad tid för
sammanträdet
fredagen den 27
februari*

§ 2 Meddelande om val

Herr TALMANNEN:

Jag får meddela att vid morgondagens sammanträde kommer att företas val av ombud jämte suppleanter i Europarådets rådgivande församling.

*Om beräkningen av
låneunderlaget för
småhus*

§ 3 Meddelande om ändrad tid för sammanträdet fredagen den 27 februari

Herr TALMANNEN:

Med hänsyn till att flera interpellationssvar lämnas vid kammarens bordläggningsplenium fredagen den 27 februari tar nämnda sammanträde sin början redan kl. 11.00.

§ 4 Om beräkningen av låneunderlaget för småhus

Herr bostadsministern CARLSSON erhöll ordet för att besvara herr *Karlssons* i Malung (s) den 12 februari anmälda fråga, 1975/76:229, och anförde:

Herr talman! Herr Karlsson i Malung har frågat mig om jag anser att de minskade fördjupningsmöjligheter som blir följderna av bostadsstyrelsens åtgärder ligger i linje med statsmakternas beslut. Av frågan framgår att herr Karlsson avser det förhållandet att bostadsstyrelsen nyligen ändrat sina anvisningar till bostadsfinansieringsförordningen så att fördjupning av bostadslånet med mer än 10 % av låneunderlaget för småhus generellt sett kan ske bara när det gäller hus som ligger på jordbruksfastighet eller utom planlagt område.

Som herr Karlsson framhåller i sin fråga uttalade jag i propositionen 1975/76:30 (s. 6) att fördjupning med mer än 10 % av låneunderlaget även i fortsättningen borde medges i områden med betydande kredit-svårigheter. Det ankommer på bostadsstyrelsen att ange dessa områden. I nämnda proposition erinrade jag emellertid också om att bostadsstyrelsen har uppdrag att fortlöpande följa utvecklingen av bottenlångivningen i syfte att minska behovet av fördjupning.

Tisdagen den
24 februari 1976

*Om beräkningen av
låneunderlaget för
småhus*

Efter vad jag har erfarit har bostadsstyrelsen i slutet av förra året haft en överläggning med bottenlåneinstitutet om fördjupningsfrågorna i områden där det tidigare har funnits behov av fördjupning. Bostadsstyrelsen har efter denna överläggning ansett sig kunna ändra sina anvisningar så att fördjupning med mer än 10 % av låneunderlaget när det gäller nybyggnad av småhus numera kan medges av länsbostadsnämnd bara om huset ligger på jordbruksfastighet eller utom planlagt område. I övriga fall medges fördjupning efter prövning av bostadsstyrelsen.

De av bostadsstyrelsen vidtagna åtgärderna anser jag ligga i linje med statsmakternas beslut. Jag vill emellertid stryka under att de åtgärder som vidtas inte får leda till någon försämring av låncmöjligheterna. I den mån det även i fortsättningen uppkommer svårigheter att få underliggande kredit i vissa områden ankommer det således på bostadsstyrelsen att antingen genom överläggningar med bottenlångivarna medverka till att undanröja dessa svårigheter eller medge fördjupning av bostadslån.

Herr KARLSSON i Malung (s):

Herr talman! Jag vill tacka bostadsministern för svaret på min fråga, och jag tolkar svaret positivt.

I bostadsfinansieringsförordningen av 1974 fanns ursprungligen i 30 § tredje stycket särskilda fördjupningsregler för bostadslån vid nybyggnad av småhus som skulle bebos av lånesökanden. Förutsättningen var att huset skulle uppföras inom område där det förelåg betydande svårigheter att få underliggande krediter.

Den ändring som beslutades förra året innebär att fördjupning med mer än 10 % av låneunderlaget även i fortsättningen skall medges i områden med betydande kreditsvårigheter.

Som framgått av min fråga har bostadsstyrelsen i sina anvisningar angivit att fördjupning med mera än 10 % av låneunderlaget för småhus kan ske enbart när det gäller hus som ligger på jordbruksfastighet eller utom planlagt område. I vissa kommuner kan emellertid samma kreditsvårigheter uppstå för hus som ligger inom planlagt område.

Efter vad bostadsministern har framhållit hoppas jag att denna fråga kommer att lösas så att inga svårigheter i fortsättningen skall behöva uppstå och att bostadsstyrelsen skall medge fördjupat låneunderlag även för hus som ligger inom planlagt område inom vissa delar av kommunerna. Om det i fortsättningen skulle visa sig nödvändigt med fördjupat låneunderlag hoppas jag att åtgärder kommer att vidtagas så att samma regler kan gälla efter den 1 januari 1976 som gällde före detta datum. Jag anser att det även i framtiden kommer att finnas behov av fördjupat låneunderlag inom vissa områden i kommunerna vid byggandet av småhus. Eftersom fall redan har förekommit under 1976 där fördjupat låneunderlag har förvägrats hoppas jag att det inte skall behöva uppstå fler sådana fall utan att det hela skall fungera så att småhusbyggare inom planlagt område erhåller fördjupning av låneunderlaget på samma sätt

som skedde före den 1 januari 1976.

Med detta vill jag än en gång tacka bostadsministern för svaret.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 5 Om lokalisering av SJ- och postterminaler till Västerjärva

Herr bostadsministern CARLSSON erhöll ordet för att besvara herr Granstedts (c) den 4 februari anmälda interpellation, 1975/76:103, och anförde:

Herr talman! Herr Granstedt har frågat vilka hänsyn jag anser att regeringen bör ta till kommuners och landstingskommuners uppfattningar när det gäller lokalisering av statliga anläggningar. Vidare har herr Granstedt frågat om regeringen fattat definitivt beslut angående den föreslagna lokaliseringen av SJ- och postterminalerna till Västerjärva. Slutligen ställs frågan om regeringen är beredd att vid behov tillgripa 27 § BL för att mot kommunens vilja genomdriva den föreslagna lokaliseringen av terminalerna.

Vid beslut om lokalisering av statliga anläggningar har regeringen att ta hänsyn till en mängd olika omständigheter och väga lokala, regionala och statliga intressen mot varandra. Jag anser att man därvid skall ta stor hänsyn till den uppfattning som kommuner och landstingskommuner företräder. Om starka skäl av allmänt intresse föreligger kan det emellertid i enstaka fall bli nödvändigt att gå emot kommunala och andra organs uppfattningar.

När det gäller frågan om 27 § BL får jag erinra om att bestämmelsen är avsedd att användas när det till främjande av betydande allmänt intresse är nödvändigt att stadsplan upprättas men kommunen underlåter att vidtaga erforderliga planeringsåtgärder. Således bör en kommun ej ha rätt att motsätta sig upprättande av en stadsplan om en sådan krävs exempelvis för framdragande av en genomgående trafikled eller för annat ändamål av betydelse för regionen eller för riket i dess helhet. Uppförandet av post- och järnvägsterminaler, som är nödvändiga för att tillgodose såväl Stockholmsregionens som hela rikets behov, får anses utgöra ett sådant betydande allmänt intresse som avses i paragrafen.

Beträffande det av herr Granstedt refererade ärendet kan jag meddela att frågan varit föremål för beredning inom regeringen. Formellt regeeringsbeslut fattas inom kort.

Herr GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag vill till att börja med tacka statsrådet för svaret. Tyvärr kan man inte säga att det här svaret har vare sig den fyllighet eller den konkretion som skulle vara motiverat med hänsyn till frågans ganska stora principiella betydelse.

Man kan ur svaret egentligen inte utläsa vare sig hur långt statsrådets

Nr 71

Tisdagen den
24 februari 1976

*Om lokalisering av
SJ- och posttermi-
naler till Västerjär-
va*

Tisdagen den
24 februari 1976

*Om lokalisering av
SJ- och postterminaler till Västerjärva*

vilja att ta hänsyn till kommunala och landstingskommunala synpunkter sträcker sig eller om regeringen är beredd att tillgripa 27 § byggnadslagen. Man kan inte heller utläsa vilket beslut regeringen kommer att fastna för i det här fallet. Det är en tämligen unik situation att en kommun under fullständig partipolitisk enighet motsätter sig en etablering av det här slaget. Det är lätt att förstå att när en sådan situation uppstår har man mycket tungt vägande skäl för sin inställning. Och tungt vägande skäl finns verkligen för att motsätta sig en lokalisering av den föreslagna SJ- och postterminalen till Västerjärva. En sådan etablering kommer att kraftigt bidra till att förstärka den kommunala obalansen i Stockholmsregionen, som ju innebär att arbetsplatserna är kraftigt koncentrerade till vissa områden, medan man i andra områden har kommuner med utpräglad sovstadskaraktär – det bor mycket folk där, men det finns ingen sysselsättning.

F. n. har vi en mycket hög arbetsplatskvot i vissa kommuner. Det gäller Stockholms kommun och det gäller inte minst Solna kommun, där det går en och en halv à två arbetsplatser på varje yrkesverksam. Ett mycket stort ansvar för den situationen har staten som arbetsgivare. Staten är ju en av de största arbetsgivarna i denna region, och statens arbetsplatser är till stor del koncentrerade till just Solna och Stockholms kommuner.

Enligt den PM som byggnadsstyrelsen har skrivit och som heter Lokalförsörjningsstudie 75 får vi räkna med att denna situation kommer att förvärras framöver. Enligt den studien skall man under en tioårsperiod investera 2,1 miljarder kronor i nya arbetsplatser inom Storstockholmsområdet. 90 % av de investeringarna kommer enligt planerna att göras i Stockholms och Solna kommuner. Den obalans som vi redan har kommer alltså att förvärras, och etableringen av den storarbetsplats som terminalerna kommer att utgöra är alltså ett led i den processen.

För Solna kommuns del innebär det också att obalansen inom kommunen, dvs. kommunens egen situation, förvärras. Det kommer att bli ett kraftigt ökat arbetsplatsöverskott i kommunen med en ökad inpendling som följd.

Förläggningen av terminalerna till Västerjärva innebär också att man tar i anspråk ett av de få tänkbara områdena för bostadsbyggande i kommunen. Solna kommun har ju ett vikande befolkningsunderlag. Förutsättningarna för att häva den utvecklingen försämras alltså kraftigt genom de här lokaliseringarna.

Vi kommer att få miljöproblem. Etableringen av terminalerna i Västerjärva kommer att leda till ökad trafikbelastning, ökande krav på nya vägdragningar och nya järnvägsdragningar. Det kommer att bli dagvattenproblem, eftersom det är fråga om ett mycket stort område, som dels måste planas ut, dels kommer att hårdbeläggas. Terminalerna kommer enligt planerna att förläggas på ett sådant sätt att de effektivt avstänger förbindelserna mellan bebyggelsen i Solna och Solna kommuns viktigaste grönområde, som alltså ligger norr om det tilltänkta terminalområdet.

Det är sålunda inte konstigt att Solna kommun upplever en sådan här lokalisering som en enbart negativ åtgärd för kommunens del. Det är inte heller konstigt att regionplanenämnden i Stockholms läns landsting, som har att se till effekten på regionens struktur i dess helhet, också har ställt sig negativ till projektet och understrukit framförda betänkligheter.

När det gäller företagsetableringar, etablering av stora arbetsplatser över huvud taget, ställer vi krav på att sådana etableringar skall ske under hänsynstagande till övergripande samhälleliga effekter. Vi vill inte acceptera att enbart företagsekonomiska hänsyn skall bli utslagsgivande. Det är inte självklart att den lokalisering som är bäst för företaget som sådant, ur intern synpunkt, också är den bästa för samhället. Detta är en orsak till att vi har ett kommunalt planmonopol, som gör att kommunen skall vara herre över hur området skall utnyttjas.

När det gäller privata företag anser vi att ett sådant hänsynstagande och underordnande under samhälleliga intressen, som uttrycks från kommuner och landsting, är en självklarhet, och diskussionen går närmast ut på att man skall stärka kommunernas möjligheter att påverka företagsetableringar. Men i detta fall gäller det alltså statliga, affärsdrivande verk. Då tycks inte dessa hänsyn gälla. Om man inte får gehör hos kommunen, går man till regeringen och begär att regeringen med tvångsåtgärder skall se till att verken i fråga får sin vilja igenom mot kommunens intressen. Jag kan inte hjälpa att jag tycker att ett sådant förfaringsätt har litet av gamla tiders fogdevälde över sig. De lokala intressena får vika när de höga myndigheterna sagt sitt.

Som jag sade tidigare ger inte interpellationssvaret så värst mycket vägledning när det gäller bedömningen av hur regeringen verkligen kommer att handla i denna fråga. Beträffande frågan om regeringens ställningstagande säger statsrådet i interpellationssvaret: "Beträffande det av herr Granstedt refererade ärendet kan jag meddela att frågan varit föremål för beredning inom regeringen. Formellt regeringsbeslut fattas inom kort."

I brev till kommunstyrelsens ordförande i Solna och till gruppledarna i Stockholms läns landsting skriver landshövdingen i Stockholms län, Hjalmar Mehr, att enligt vad han erfar har regeringen redan tagit ställning i den här frågan. Det ställningstagandet skulle gå ut på att dessa terminaler skulle förläggas till Västerjärva.

Det är angeläget att vi får ett klarläggande på den här punkten. Är det så att landshövdingens påståenden är ogrundade och att frågan alltså är helt öppen för regeringens del så vore jag tacksam att få detta klart utsagt här i dag. Är det däremot så att landshövdingen har fog för sina påståenden och att regeringen i praktiken redan har tagit ställning så vore det värdefullt att också detta klargjordes här i dag.

Om det är så som man har skäl att misstänka – med utgångspunkt i vad landshövdingen sagt – att regeringen redan har tagit ställning och att detta ställningstagande innebär en förläggning till Västerjärva, då

*Om lokalisering av
SJ- och postterminaler till Västerjärva*

Tisdagen den
24 februari 1976

*Om lokalisering av
SJ- och posttermi-
naler till Västerjär-
va*

kvarstår nästa fråga: Är man beredd att genomdriva denna lokalisering med hjälp av 27 § byggnadslagen? Det är den paragraf som gör det möjligt för regeringen att, om kommunen inte vill upprätta stadsplan, åsidosätta det kommunala planmonopolet och själv på kommunens bekostnad upprätta en stadsplan. I interpellationssvaret får man inte heller riktigt klart vilka avsikter regeringen har. Den formulering som finns här är närmast en tolkning av vad paragrafen kan innebära.

Som jag ser det måste motivet – om regeringen vill tillgripa 27 § – vara att det inte finns någon annan lokalisering av de här terminalerna som kan vara något så när rimlig. Det är naturligt att statens järnvägar och posten slår vakt om den lokalisering som dessa verk ur sin egen synpunkt anser vara den fördelaktigaste. Men det innebär naturligtvis inte med nödvändighet att den lokaliseringen är den enda som man på rimliga grunder kan anse vara tänkbar i hela Storstockholmsområdet. För mig framstår det i alla fall som orimligt att det inte går att hitta någon annan lösning inom Storstockholmsområdet är en förläggning just till Västerjärva. Men om regeringen vill tillämpa denna paragraf då är det rimligt att man också visar att detta är det enda möjliga alternativet.

Enligt uppgift har det genomförts ganska många utredningar på detta område, och det är tänkbart att dessa visar att det är det enda alternativet. Om detta kan dock ingen döma som inte sett utredningsmaterialet, och såvitt jag har mig bekant har t. ex. inte Solna kommun haft tillfälle att studera det här beslutsunderlaget och yttra sig över det.

Jag ser det som ganska självklart att om utredningsmaterialet – eller eventuellt tillkommande utredningsmaterial – verkligen visar att detta är den enda genomförbara lösningen, så kommer inte kommunen att motsätta sig en lokalisering till det här området. Men man kan inte begära att kommunen bara skall finna sig i ett uttalande från vederbörande verk att det är här vi vill lägga terminalerna.

Avslutningsvis vill jag fråga statsrådet:

1. Innebär handläggningen inom regeringen att man i praktiken har tagit ställning till denna fråga i enlighet med vad landshövdingen har sagt? Och vilket är i så fall det ställningstagandet?

2. Om ställningstagandet är – eller kommer att bli – att terminalerna skall förläggas till Västerjärva och om kommunen fortsätter att vägra att stadsplanelägga området, kommer regeringen då att tillgripa 27 §, som ju inte någonsin tidigare har tillämpats under sin 45-åriga existens, och mot kommunens vilja genomdriva denna lokalisering?

3. Är regeringen beredd att se till att Solna kommun och även Stockholms läns landsting får tillfälle att studera det utredningsmaterial som kan föreligga på detta område och yttra sig över det innan regeringen definitivt läser sig på den här punkten?

Herr DANELL (m):

Herr talman! Lokaliseringen av SJ:s och postverkets terminal utanför Stockholm tycks bli ännu ett exempel på regeringens ointresse av att

*Om lokalisering av
SJ- och postterminaler till Västerjärva*

ta hänsyn till Stockholmsregionens närings- och planpolitiska problem. Den styvmoderliga behandling av Stockholmsregionen som vi har märkt under senare år i form av utflyttning av statliga verk och ständigt tal om överhettning börjar numera få sin rätta bild när allt fler kommuner anmäler obalans mellan olika näringar, låg självförsörjningsgrad eller kommunalekonomiska problem av stora mått.

I fallet Solna, där nu regeringen tycks vilja lokalisera en omfattande statlig verksamhet, är dock förhållandet det att självförsörjningsgraden är ovanligt hög, som vi har hört. Kommunen vill således inte ha fler jättearbetsplatser utan snarare mer bostäder.

I botten på den nu aktuella lokaliseringsfrågan tycks ligga vissa planer från regeringens sida redan när det s. k. Järvaavtalet slöts 1966. Även om det då talades om utrymme för viss statlig verksamhet så var dock huvudsyftet med avtalet att det skulle byggas bostäder och att man därmed skulle undanröja 1960-talets stora bostadsbrist. Sedan många år har Solna kommun planerat låg bostadsbebyggelse i det nu aktuella området.

När det gäller lokaliseringen av post- och SJ-terminalen finns det rader av allvarliga problem, och jämte dem som herr Granstedt har redovisat vill jag särskilt understryka följande.

Först är det miljösynpunkterna. Samordningen – som jag inom parentes sagt inte funnit några avgörande skäl för – mellan postens och SJ:s terminal skapar en gigantisk anläggning där det berörda området omfattar mer än 90 hektar, förutom de ca 90 som SJ redan har i Solna kommun. Möjligheterna för de tusentals boende söder om anläggningen att nå de populära friluftsområdena på Järvaområdet utan bil eller buss blir obefintliga.

Den bild jag nu visar på TV-skärmen klargör situationen i detta område. Den nord-sydliga vägen – det mörka strecket mitt på bilden – är E 4. Den öst-västliga vägen är den som anknyts till E 18 längre västerut. De gula områdena mellan E 18 och E 4 nordvästut är de områden som kommunen vill planera in för bostadsbebyggelse åt ca 5 000 personer, och det är dessa områden som nu regeringen uppenbarligen avser att ta i anspråk. I knät mellan E 18 och E 4 – ungefär mitt på bilden – finns det redan stora bostadsområden med tusentals människor, som nu helt avskärs från möjligheterna att komma ut på Järvaområdet, vilket alltså ligger nordvästut på bilden.

Den starkt ytkrävande och terrängförändrande anläggningen med över 60 hektar hårdbehandlad yta kräver också en väldig satsning på tunnlar och viadukter för att dra fram SJ:s spår. Som exempel kan jag nämna att på ett ställe krävs det en spårviadukt som i sin tur skall gå över en vägviadukt. Totalt blir den fria höjden i denna viadukternas viadukt omkring 16 meter, om vi räknar lågt, vilket kräver skövling av fornminnen bl. a. och utgör ett hot mot en av regionens äldsta bevarade statargårdar.

Förutom miljösynpunkterna vill jag också nämna trafiksynpunkterna, där fakta ger vid handen att det vid max-timmen enbart från den stora anläggningen kommer att gå ca 1 000 – varav 700 tunga – fordon genom

Tisdagen den
24 februari 1976

*Om lokalisering av
SJ- och posttermi-
naler till Västerjär-
va*

Solna ut på E 18 och E 4. I det sammanhanget kan påpekas att man nu har vissa planer på att göra en helt ny väg mellan E 18 och E 4 genom terminalen, om vilken kommunen tidigare inte haft någon som helst information. Uppenbarligen är det så att de statliga myndigheterna nu ägnar sig åt någon egen vägplanering inom Solna kommuns område, och bara detta är naturligtvis mycket märkligt. Det är tydligen på det viset att Solna kommun, som i det här avseendet tidigare har varit förfärligt misshandlad, nu skall få ännu ett svårlöst trafikkomplex.

Med detta som bakgrund, herr talman, måste man fråga sig: Vad har egentligen berörda myndigheter och departement gjort för att söka rätt på alternativ till en lokalisering till Solna? Jag har erfarit att Sigtuna, Järfälla och Upplands-Bro har visat intresse för en sådan här anläggning. Vi vet också att det finns andra möjligheter, exempelvis i Spånga. Varför har vi hört så litet om alternativa studier?

Jag vill så komma in på den principiella frågan om hur långt staten skall kunna gå i syfte att hindra den kommunala självstyrelsen. Som vi har hört är det en helt enig kommunfullmäktigeförsamling – vilket är ganska ovanligt – i Solna som säger nej till lokaliseringen på den plats där nu regeringen tydligen vill förlägga terminalen. Vidare har såväl regionplanenämnden som trafiknämnden i Stockholms läns landsting uttalat sitt missnöje med den påtänkta lokaliseringen.

Den uppkomna konflikten – i vilken regeringen efter vad jag inhämtat på inget sätt försökt finna en rimlig lösning tillsammans med kommunen – kan också ses i ett annat perspektiv än som en ren konflikt mellan riks- och lokalintressen. I fallet Solna är det faktiskt så att staten redan i dag äger 54 % av all mark, medan kommunen just nu satsar på att finna mark för bostadsbyggande. Situationen är inte särskilt trevlig för kommunen, eftersom det är just staten som sitter på den mark där bostadsbyggande skulle kunna ske. Det talas ibland i den markpolitiska debatten om stora privata markägares överläge gentemot kommunerna, och det kan nog ligga mycket i detta. Men i Solnafallet är det faktiskt så att förutom att en markägare äger hälften av marken är denne markägare ett slags högsta organ i marktvister. Någon möjlighet att överklaga beslut i den här marktvisten finns självfallet inte. Att tro att samhället eller staten skulle vara något slags garant för kommunernas självständiga planering är föga realistiskt.

Herr talman! Lokaliseringen av terminalen för SJ och postverket till Solna tycks vara klar i praktiken. Vi är många kommunalt och rikspolitiskt aktiva i Stockholmsregionen som fortfarande hoppas att regeringen skall komma på bättre tankar inför det sista beslutsvarvet. Att genomdriva en gravt miljöförstörande och för kommunen planeringsfientlig anläggning av de ofantliga mått som terminalen utgör – allt med hjälp av 27 § byggnadslagen – vittnar dess värre inte om en särskilt seriös behandling av ärendet i handläggande departement.

Jag ber till slut att få upprepa min fråga om vad man har gjort för att finna andra alternativ. Vilka lägen har undersökts och varför har

dessa lägen i så fall lämnats åt sidan? Dessutom skulle det vara av värde om statsrådet utnyttjade tillfället att nu här i kammaren utvidga resonemanget om möjligheterna för regeringen att i olika situationer använda sig av 27 § byggnadslagen. Statsrådet gör utomordentligt kortfattade kommentarer i interpellationssvaret, och f. ö. kräver den förmodade sällsynta användningen av lagrummet faktiskt en utveckling av statsrådet i den här debatten.

Herr ROMANUS (fp):

Herr talman! Det är två viktiga principfrågor som berörs i denna diskussion. Den första är: Hur skall staten behandla kommuner, när det är fråga om placering av anläggningar av gemensamt regionalt eller nationellt intresse? Vilken hänsyn skall man ta, när en kommun motsätter sig en lokalisering som statliga myndigheter är angelägna om att få till stånd? Och vilken metodik skall man använda för att åstadkomma en lösning?

Obestriddligen är det ett regionalt intresse att finna en vettig lokalisering av den terminal som det här gäller, en placering som medger en rationell hantering av gods, post och liknande. Naturligtvis är det också ett riksintresse. Men den kommun som det gäller är enhälligt emot den föreslagna lokaliseringen, och kommunen har fått stöd av regionplanenämnden. Då är frågan om man skall tvinga kommunen med lagens hjälp. Skall man här göra en planering och låta kommunen betala den?

Från kommunen säger man, att man inte anser sig ha fått del av underlaget för beslutet, och man har inte fått veta något om vad det kostar med alternativa lösningar. Man tycker vidare att staten här använder sig av andra påtryckningsmedel. Den ena stadsplanen efter den andra, som kommunen vill ha fastställd, läggs på is med hänvisning till detta ärende. Kommunens representanter vid markförhandlingar har fått den uppfattningen att om man bara är medgörlig när det gäller terminalen, så kommer också andra markaffärer att underlättas. Detta gäller t. ex. sådana markköp som skulle behöva göras för bostadsbyggande men där förhandlingarna nu går trögt.

Sådana metoder kan inte accepteras. Som vi nyss hörde äger staten 54 % av Solnas mark. Det får inte utnyttjas för att tvinga kommunen att gå med på lösningar som människorna motsätter sig och som försämrar miljön i kommunen.

Den andra frågan är: Vilken hänsyn skall tas till miljön, när den kommer i konflikt med tekniskt-ekonomiska skäl? Det är möjligt att den diskuterade förläggningen av godsterminalen till Västerjärva är mest rationell och ekonomisk från SJ:s och postens synpunkt. Underlaget för det är inte offentligt redovisat, men det är fullt tänkbart. Nackdelarna för Solna är emellertid påtagliga. Man har där redan för stor andel arbetsplatser och för få bostäder. Detta område är lämpat för bostadsbyggelse, och om man får flera arbetsplatser där i stället, så blir det bara ytterligare belastning på den redan hårt pressade trafikapparaten

Nr 71

Tisdagen den
24 februari 1976

*Om lokalisering av
SJ- och postterminaler till Västerjärva*

*Om lokalisering av
SJ- och posttermi-
naler till Västerjär-
va*

i kommunen. Och Solna har redan två bangårdar. Dessutom gäller det här en stor anläggning, som blir ett allvarligt ingrepp i miljön. Man har sagt att det motsvarar 85 fotbollsplaner, och det ger ju en föreställning om vad det här är fråga om. Det området skall alltså planas ut och till stor del hårdgöras. Det betyder stora mängder dagvatten, delvis förorenat, som skall rinna någonstans. Det blir också fråga om ett tusental fordon rörelser per timme, varav 700 i tung trafik, dvs. att en bil kommer att köra här ungefär var fjärde sekund, om jag har räknat rätt. Vidare blir det eventuellt en korsning i tre plan och ytterligare en stor trafikled genom Solna kommun, som redan är hårt pressad av genomfartstrafiken. Man skapar en barriär mellan bostäderna i Solna och de stora grönområdena norrut på Järvafältet.

De fackliga organisationerna har också uttalat sig i ärendet, och de har gjort det lika entydigt som politikerna. Sålunda säger Solna kommuns fackliga arbetsgrupp (LO) om Länsplanering 1974 följande:

”En flyttning av Norra station med godsterminaler och tillhörande trafikproblem till Solna måste bestämt avvisas av miljöskäl.”

Vidare säger Solna SACO-förening: ”Förläggandet av ytterligare terminaler till Solna bör i största utsträckning undvikas, då härigenom stora områden upptages och tung trafik blir följd.”

SACO-föreningen i Stockholms läns landstings fastighetskontor skriver:

”Föreningen anser icke att godsterminal för SJ --- bör utbyggas så centralt i Storstockholm som inom Solna med kommunens redan nu svåra trafikförhållanden för den vägbundna motortrafiken.”

Slutligen säger Sveriges kommunaltjänstemannaförbunds avdelning 32 i Solna: ”Anläggandet av terminaler bör avvisas.”

Då invänder man att det är svårt att hitta någon annan plats som inte ligger för långt ut. Det är möjligt att det är så. I så fall bör det redovisas vilka alternativ man har övervägt. Men om det skulle vara sant, måste man inte då på allvar ta upp frågan om att avstå från ett sammanförande av de tre aktiviteterna? Vi vet att det i dag bara är en ny anläggning för posten som brådskar. De andra ligger 15 och 20 år framåt i tiden. Solna har fört fram tanken på att flytta postens anläggning till Lunda industriområde i Spånga, som har möjlighet att ta hand om den. Man kan också fråga: Om man nu skall flytta postens anläggning, måste då den första nya postterminalen ligga norr om staden? Vi vet att de södra förorterna har ett utomordentligt stort behov av arbetsplatser. De andra anläggningarna – SJ:s och ASG:s godshantering – skulle t. v. kunna ligga kvar där de är. Man skulle kunna underlätta för Solna kommun att bygga bostäder på andra statliga områden, och t. v. låta Västerjärva vara som det är.

Trafikutskottet sade i våras när man behandlade en motion i denna fråga: ”Sedan åtskilliga år tillbaka pågår därför ett omfattande och komplicerat utrednings- och förhandlingsarbete för att i samråd med vederbörande regionala och lokala myndigheter m. fl. få till stånd en för de

olika parterna så gynnsam lösning som möjligt av frågorna." Det arbetet bör fortsätta, sade utskottet. Utskottet underströk också statens ansvar för en förbättrad balans mellan arbetsplatser och bostäder.

Jag ber att få understryka att arbetet skulle fortsätta för att i *samråd* med lokala och regionala företrädare finna en lösning, inte för att tvinga dem. Här är Solna kommun enig – det gäller både partierna och de fackliga organisationerna. Regionplanenämnden har också riktat invändningar mot förläggning av den här terminalen till Västerjärva. Även landshövdingen, Hjalmar Mehr, betonar i sina skrivelser nackdelarna med den här förläggningen. Han försöker visserligen nu få kommunen att acceptera lösningen, men det tycks han göra med utgångspunkten att regeringen redan har bestämt sig, vilken den alltså enligt herr Carlsson ännu inte har gjort.

Min slutsats blir att det givetvis finns övergripande intressen. Gods-transporter och post måste fungera på ett sådant sätt att järnvägstransporterna kan konkurrera med andra kommunikationer. Det kanske är så att ingen kommun till slut vill ha en sådan anläggning som SJ och posten önskar. I sista hand måste staten ha möjlighet att fatta beslut. Men då måste man först visa att den lösning man kommit fram till är ofrånkomlig, och man måste visa hur mycket dyrare det blir med de alternativ som de lokala företrädarna kan acceptera eller vilka andra nackdelar som är förenade med de lösningarna. Det har ännu inte skett på ett sådant sätt att det kunnat föras ut till en offentlig debatt. Därför bör det inte komma i fråga att staten nu tvingar på Solna kommun den lösning som har diskuterats.

Herr bostadsministern CARLSSON:

Herr talman! Först en liten kommentar till herr Granstedt. Herr Granstedt tog upp ett argument som jag inte tror har direkt med denna debatt att göra. Jag tror att det skorrar väldigt illa i örönen på de anställda hos t. ex. Sweda i Solna, som riskerar att drabbas av en omfattande arbetslöshet, att man beskriver situationen som om det vore så obehövt med statliga sysselsättningsmöjligheter i den kommunen. Vi har åtminstone i kanslihuset fått uppleva hur de anställda i Sweda i Solna kräver kraftfulla insatser för att värna om deras trygghet. Jag tycker nog att herr Granstedt för sin egen skull skall sortera ut det argumentet ur debatten.

Herr Granstedt säger också i svepande ordalag: Man går in till staten och kommunen får vika. Samtidigt tar en av de andra debattörerna upp argumentet att lagstiftningen, som han uttryckte det, icke har använts någon gång på 40 år. Det skulle alltså inte vara så att staten går in och kommunen får vika. Nu hade båda debattörerna fel. Det är faktiskt så att en gång, 1933, har vi använt den här lagen. Jag beklagar att ni inte heller på den punkten har informerat er ordentligt.

Det var tyvärr ett genomgående drag i inläggen, och det är ganska häpnadsväckande. Visserligen är interpellanter frågare, men innan man

Tisdagen den
24 februari 1976

*Om lokalisering av
SJ- och posttermi-
naler till Västerjär-
va*

ställer frågor bör man väl skaffa sig de mest grundläggande kunskaperna. Det blir helt orimligt om vi från statsrådsbanken måste starta med en fullständig historieskrivning om det mest elementära i ärendena. Som tur är har jag med mig några promemorior som jag har läst in på ett tidigt stadium, och jag får väl ta några punkter ur dem för att klargöra den här frågan åtminstone för dem som till äventyrs inte har haft samma anledning som interpellanten och jag att sätta sig in i frågan. När man hörde debattörerna kunde man nämligen få intrycket att de statliga verken bara hade slängt ut tanken att här skall man bygga och sedan hade regeringen sagt: "Ja, då gör vi det."

Ärendet startade för ungefär tio år sedan. Då skrevs det s. k. Järvafältsavtalet, vars 6 § 2 mom. lyder:

"Envar kommun skall medverka dels till skyndsamt erforderlig planläggning av Kronans inom kommunen behållna områden å Järvafältet, dels till att dessa områden i samband med blivande utbyggnad erhålla anslutningar till erforderliga kommunaltekniska anordningar i enlighet med gällande föreskrifter och praxis."

Det var då alldeles klart från kommunens sida att staten tänkte använda detta område för en terminal.

Järvafältsdelegationen redovisade 1968 sina förslag till dispositionsplan för statens mark inom sydöstra Järvafältet. För SJ-terminal med rangelbangård, industri- och lagerhusområde m. m. föreslogs att nära 180 hektar av det ursprungliga området skulle disponeras. Men 1971 sade staten efter den debatt som hade ägt rum att man var beredd att ge statens markdelegation i uppdrag att företräda staten vid fortsatta förhandlingar med kommunerna. Då diskuterades fem alternativa terminalplaceringar. Solnas representanter var med i denna diskussion. Av inläggen här fick man intrycket att ni inte hade en aning härom.

Jag skall inte ta upp tiden med att redogöra för dessa olika alternativ – det skulle föra alldeles för långt. Diskussionen ledde emellertid till att det blev ett bantat förslag från 180 ned till 50 hektar – inte 90 hektar som åtminstone herr Daniell, kanske av misstag, sade i början av sitt anförande. Förslaget omfattade de egentliga terminalutbyggnaderna för SJ, postverket och ASG med erforderliga spår- och väganlutningar. I den av regeringen år 1974 fastställda regionplanen har markreservation gjorts för terminaländamål. Detta har tydligen också förbigått interpellanten och de övriga debattörerna.

Jag tror det var herr Daniell som talade om alternativ. Eftersom man hade så kritiska uppfattningar om Solna väntade jag mig att man skulle lägga fram något alternativ för förläggning av terminalen. Järfälla har nämnts. Ja, Järfälla kommun har avvisat terminal på Barkarby. Är det bättre att köra över Järfälla kommun än Solna kommun? Är det inte principen om kommunens självständighet och rättighet som ni försvarar? Eller är det bara Solna kommun som ni värnar om? Nu styr centern i denna kommun, och även om det råder allmän oreda där ute hade det väl varit möjligt att få fram det beskedet före debatten!

Tisdagen den
24 februari 1976

*Om lokalisering av
SJ- och postterminaler till Västerjärva*

Som bostadsminister skulle jag naturligtvis hälsa med yttersta glädje om vi kunde lägga verksamheten i Märsta och Upplands-Bro. Vår budget belastas i hög grad av lediga lägenheter i områdena. Självfallet skulle jag förorda dem om det fanns ett uns realism i förslaget. Jag skall strax återkomma till detta.

Vad är det som gör att verken efter detta utredande, efter alla dessa försök att hitta alternativ, ändå har stannat för denna lösning? Ja, en ny terminal bör, har man sagt, vara placerad nära rangerbangården i Tomtebodavägen. För att inte ytterligare belasta huvudspår som redan nu är mycket hårt belastade måste särskilda spår användas. Järnvägfältet uppfyller dessa krav.

Huvuddelen av godsmängden distribueras till och från den inre delen av Stockholmsregionen. Därför bör en sådan här terminal ligga i det s. k. halvcentrala bandet.

Eftersom diskussionen mest har rört sig om SJ-terminalen vill jag också konstatera att posten f. n. har utomordentligt dåliga arbetslokaler. Efter- som det diskuteras miljö här skulle jag vilja rekommendera er att titta på arbetsmiljön för de anställda hos posten med nuvarande förhållanden. Från den utgångspunkten är det utomordentligt angeläget att snabbt lösa terminalfrågan för posten.

Varje försening av postterminalfrågan medför dessutom allvarliga ris- ker för den postala trafiken i Stockholmsregionen och för postdistribu- tionen i hela landet. En sak som ni helt gick förbi är det faktum att vi nu utrett och arbetat med denna fråga så länge att vi nu tidsmässigt befinner oss i ett prekärt läge och att beslut inom kort måste fattas.

Herr Danell gjorde mig ännu mer förvånad genom att säga att inget avgörande argument för en samordning av post- och SJ-terminaler finns. 83 % av landets postmängd när det gäller längre transporter befordras på järnväg. Självfallet bör redan av det skälet SJ- och postterminaler förläggas till samma plats. Dessutom finns en rad andra faktorer som gör att en sådan samordning är önskvärd för att inte säga helt nödvändig. Vi kräver att breven skall vara framme dagen efter det att de lagts på postlådan. För att klara denna grundläggande service arbetar posten i dag ofta med marginaler på minuter. Redan Järvaterminalen ligger på 10 km avstånd från centrum. Barkarby, för att nämna ett relativt när- liggande alternativ, ligger ytterligare 9 km längre ut.

Jag skulle för min del inte hesitera inför en någorlunda rimlig kost- nadsökning, om man kunde hitta ett alternativ längre ut; jag har själv utvecklat varför det med utgångspunkt i samhällsekonomiska intres- sen skulle kunna finnas skäl att undersöka andra förläggningar. Om vi bortser från de hänsyn som för mig är de helt avgörande – nämligen att vi i det befolkningsrikaste området här i landet, i huvudstaden, måste ha en post- och SJ-trafik som fungerar – finns det skäl som talar emot en sådan förläggning. En förläggning längre ut är förknippad med be- tydande ökning av investerings- och framför allt av driftkostnaderna. Tvingas man lägga en SJ- och postterminal så långt ut som det här skulle

Tisdagen den
24 februari 1976

*Om lokalisering av
SJ- och posttermi-
naler till Västerjär-
va*

röra sig om – ett par mil – leder detta till betydligt högre kostnader.

Att vi använt denna lagstiftning vid endast ett tillfälle tidigare visar just att vi är utomordentligt varsamma på denna punkt. Vi vill inte gärna överpröva kommunens synpunkter och intressen. Jag vill påstå att det faktum att vi också i det aktuella ärendet har dröjt så länge ger belägg för att vi är varsamma. Men det är ingen tillfällighet att lagstiftningen kommit till stånd och att den inte ändrats. Det har allmänt i denna riksdag ansetts att den är nödvändig i sällsynta fall när starka samhällsintressen står på spel.

För att till slut, herr talman, klara ut den formella frågan, som ställdes först av herr Granstedt och sedan även av herr Danell, om regeringen har fattat beslut, förhåller det sig på det sättet att regeringen ju arbetar dels i form av beredningar varje vecka där vi går igenom sakfrågorna, dels i form av regeringssammanträden där vi först fattar det formella beslutet och sedan offentliggör regeringens ställningstagande.

Solnaterminalen har varit uppe till behandling vid flera tillfällen; förutom vid en veckoberedning också vid flera lunchberedningar. Vid alla dessa tillfällen har regeringen haft uppfattningen att Solna är det lämpligaste alternativet.

Emellertid kom den 22 januari 1976, alltså för nästan exakt en månad sedan, en skrivelse från generaldirektörerna i SJ och postverket där man begär att regeringen skall ta initiativ till ett definitivt avgörande och man pekar bl. a. på frågan om tvångsplacering. Den skrivelsen har icke i regeringssammanträde varit föremål för formellt beslut och det är alltså detta som föranlett de frågor som här framställts.

Besked i anledning av denna skrivelse ger vi samma dag som vi kommer att fatta ett sådant beslut, och jag har meddelat i dag i mitt interpellationssvar att det kan förväntas ske inom en relativt kort tid.

Under detta anförande övertog herr andre vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr GRANSTEDT (c):

Herr talman! Först måste jag beklaga om jag genom vad jag yttrat eller på annat sätt retat herr bostadsministern – av tonläget i bostadsministerns inlägg fick man det intrycket.

Det är en del saker jag tycker det finns anledning att beröra. Som motiv för att det skulle behövas fler statliga arbetsplatser i Solna drar statsrådet upp Sweda. Jag vet inte om man skall tolka statsrådets uttalande på den punkten så, att det är tänkt att de anställda vid Sweda i stället skall jobba vid den här SJ- och postterminalen. Det skulle väl i så fall vara enda sättet på vilket terminalen skulle komma de Swedaanställda till godo. Annars är det en helt irrelevant synpunkt i debatten, såvitt jag förstår.

Bostadsministern ogillade att jag beskrev verkligheten när statliga verk inte får sin vilja igenom utan går till regeringen, som genomför inten-

tionerna tvångsvis. Det är fråga om ett unikt fall, det medger jag, men jag redogjorde bara för handläggningen av det här fallet där generaldirektörerna inte fick sin vilja igenom gentemot kommunen utan skrev till regeringen och bad regeringen plocka fram 27 §. Det är vad som hänt, det kan inte förnekas.

Bostadsministern gick ut mycket hårt och ansåg att vi som ställt oss kritiska var väldigt okunniga och inte läst in de mest elementära fakta i målet osv. Det stämmer naturligtvis inte. Som säkert bostadsministern förstår har vi studerat det material som finns tillgängligt i fallet. Det innebär också att vi haft tillfälle att ta del av de argument för en förläggning till det område som bostadsministern redogjorde för.

Men vad det här är fråga om är inte att bedöma huruvida Västerjärva är en bra förläggning sett ur postens och SJ:s synpunkt eller inte. Alldeles säkert är det en bra förläggning ur den synpunkten. Vad det är fråga om är en avvägning mellan å ena sidan dessa intressen och å andra sidan miljömässiga och arbetsmarknadsstrukturella intressen. Där ger inte alla de fakta statsrådet staplade upp någon ledning. För att kunna göra den bedömningen fordras ett betydligt mer detaljerat material än de tunna PM som cirkulerat eller de redovisningar som bostadsministern gjort från talarstolen. Då måste man verkligen sätta i gång med att i detalj studera vilka konsekvenser andra tänkbara förläggningar kan få. Den typen av detaljstudier har vi inga förutsättningar att göra, eftersom det utredningsmaterialet inte har varit tillgängligt.

Det måste emellertid finnas ett mycket utförligt material på detta område, eftersom statsrådet säger att man har utrett saken så länge att det nu brådskar med ett genomförande. Varför har han då inte låtit flera ta del av detta utredningsmaterial?

Jag ställde tidigare några frågor. När det gällde regeringens ståndpunkttagande kan jag bara tolka statsrådets inlägg från talarstolen på ett sätt, nämligen så att regeringen de facto tagit ståndpunkt. Det är helt klart att regeringen kommer att besluta om en förläggning av terminalerna till Solna. Det är då utomordentligt beklagligt att man alltså åsidosätter de tungt vägande skäl som anförts från kommunen och från regionen.

Däremot fick vi inte full klarhet i hur statsrådet och regeringen kommer att gå till väga om Solna kommun inte heller fortsättningsvis planlägger området i fråga. Är regeringen alltså här beredd att plocka fram 27 §? Är regeringen inställd på att köra över Solna kommun? I så fall tror jag att Solna kommun kan göra anspråk på titeln "Sveriges mest överkörda kommun". Den är då i det läget att den är överkörd av ett antal stora trafikleder, överkörd av ett antal stora järnvägslinjer och nu också överkörd av Sveriges regering i en fråga som de som är kommunalt verk samma i Solna betecknar som årtiondets största för Solna kommun.

Till sist vill jag än en gång säga att jag inte tvivlar på att den nu aktuella förläggningen är den bästa sett ur SJ:s och postens synpunkter. Men som den för planeringsfrågorna högste ansvarige i det här landet borde det vara naturligt för bostadsministern att ställa även mycket starka

*Om lokalisering av
SJ- och posttermi-
naler till Västerjär-
va*

företagsekonomiska skäl, också när statliga affärsdrivande verk är inblandade, mot tungt vägande planerings-, miljö- och arbetsmarknads-mässiga skäl. Alla dessa övergripande skäl talar klart emot en förläggning av terminalerna till Västerjärva.

Herr DANELL (m):

Herr talman! Först skall vi vederlägga alla eventuella funderingar om att det skulle vara något enbart lokalt patos bakom denna debatt. Varken jag eller herr Granstedt är skrivna i Solna. Vi har båda några kommuner mellan våra hemkommuner och Solna. Vi utgår från ett regionalt intresse vilket, som vi tidigare varit inne på, är väl dokumenterat i landstingets olika handläggande organ, där man gjort uttalanden som helt överensstämmer med våra uppfattningar. Vidare har vår landshövding uppenbarligen varit kritisk mot den aktuella placeringen av terminalerna.

Det finns till slut ett rent formellt intresse av hur man här kan använda den magiska 27 § byggnadslagen. Även om herr statsrådet nu haft lyckan att finna en motsvarighet, ligger detta fall ganska långt tillbaka i tiden.

Låt oss först ta upp frågan om det är en nyhet att terminaler skall förläggas till Solna. Det är ingen nyhet att berörda myndigheter har velat förlägga sina terminaler dit. Man har länge vetat att denna strävan funnits, och de lokala och regionala myndigheterna har naturligtvis inte struntat i detta utan har i sin planläggning varit skyldiga att ta hänsyn till denna önskan. Men det som är väsentligt är att man aldrig i något enda avtal har gått med på att en terminal skall förläggas till Solna, utan man har känt sig nödd och tvungen att ta denna hänsyn i sin planering. Sedan har man gjort allt vad man kunnat för att hitta argument för andra lösningar, vilket också har framförts vid de uppvaktningar av statsrådet som har skett. Men av vad jag har förstått och vad kommunen har förstått har inte dessa alternativ studerats tillräckligt noga. Något material som visar på fördelar och nackdelar och som kan anses vara ett beslutsunderlag i gängse mening har aldrig förelagts de berörda parterna.

Jag är orolig över att de statliga myndigheterna knöt upp sig alltför tidigt när de för över tio år sedan ganska hastigt och lustigt bestämde sig för att det här området skulle vara lämplig förläggningsplats för en terminal. Sedan har man klängt sig fast vid detta och inte satsat på att finna andra alternativ. Detta kan vara lätt hänt i en arbetsbelastad tillvaro, men det är ingen ursäkt i en sådan här viktig fråga.

Bakgrunden är helt klar, och det skall observeras att statsrådet inte på en enda punkt har sagt att vi har haft fel när vi beskrivit de konsekvenser som uppstår, att tusentals människor avstängs från ett rekreationsområde, att det skapas en enorm trafikbelastning, som t. o. m. går så långt att myndigheterna själva utan att ta kontakt med kommunen ritat in stora, breda vägar rakt igenom kommunen etc. Inget av detta har statsrådet sagt var fel.

När det gäller det berörda markområdets storlek vill jag bara säga att kommunen uppger att den mark som kommer att på ett eller annat

sätt domineras av anläggningen omfattar ca 90 hektar och att 64 hektar kommer att hårdarbetas så att det blir avsevärda bekymmer med avfallsvattnet där. Detta har framförts till herr statsrådet för inte alls så länge sedan, och har kontakterna varit så dåliga att ni inte ens är överens om hur många hektar det rör sig om tycker jag att statsrådet skall ta på sig ansvaret för det.

Jag tror säkert att det finns ekonomiska fördelar med en samlokalisering av posten och SJ, men jag är inte övertygad om att de miljömässiga nackdelarna är så avsevärt mycket mindre än de ekonomiska fördelarna. Denna avvägning borde ha funnits med som en del i beslutsunderlaget så att man hade kunnat ta hänsyn till den inför den skövling man uppenbarligen är beredd att göra.

Sedan vill jag säga något om de formella skälen. Jag tycker att kommunstyrelsen i Solna har formulerat sig ganska väl i sin skrivelse till generaldirektörerna Peterson och Rainer. Det sägs bl. a.:

”Kommunen är väl medveten om att byggnadslagstiftningen ger regeringen viss möjlighet att mot kommuns vilja framtvunga en planläggning. Denna möjlighet, som funnits i ca 45 år, har veterligen aldrig tagits i bruk.” Att så har skett har vi nu hört av statsrådet. Skrivelsen fortsätter: ”De två förutsättningar – ’kommuns ändamålsenliga utveckling’ respektive ’främjande av betydande allmänt intresse’ – varav endera måste föreligga för att tvångsmedlet skall kunna tillgripas står i fråga om den tillämnade terminalanläggningen i Solna i motsats till varandra. Anläggningen är uppenbart ägnad att allvarligt *motverka* kommunens ändamålsenliga utveckling. Det kan samtidigt med fog göras gällande att inte någon av förutsättningarna för åsidosättande av stadsplanemonopolet föreligger i detta fall eftersom möjlighet finns att förlägga terminalen till annan kommun än Solna.”

Borde det inte vara ett tungt argument inför ert ställningstagande att beslutet kommer att allvarligt *motverka* kommunens ändamålsenliga utveckling? Borde inte någon av de andra både grunder som jag tidigare nämnde och som finns i byggnadslagen uppfyllas för att regeringen skall kunna köra över en kommun på detta sätt? Det tycks ju regeringen, att döma av statsrådets sätt att föra debatten, ha bestämt sig för.

Herr ROMANUS (fp):

Herr talman! Jag vet inte om statsrådet Ingvar Carlsson i sin beskyllning för bottenlös okunnighet i frågan också innefattade mig. Jag lyckades inte uppfatta att hans inlägg innehöll en korrigerig av någonting som jag hade sagt, så jag kan kanske t. v. utgå från att han inte avsåg mig.

I varje fall kan jag försäkra att jag har läst PM i den här frågan så att ögonen blöder. Det finns säkert ytterligare PM – det vill jag inte bestrida. Men nog känner jag till att man har varit inne på andra lösningar, som glädjande nog har avvisats, t. ex. att terminalen skulle ligga i Sollentuna. Jag kan försäkra Ingvar Carlsson att skulle den frågan komma upp kommer jag att slå vakt om Sollentunas självbestämmanderätt lika

Tisdagen den
24 februari 1976

*Om lokalisering av
SJ- och posttermi-
naler till Västerjär-
va*

hårt som om Solnas; i Sollentuna är man lika enig som i Solna om att den inte skall ligga i den egna kommunen, av miljöskäl. Detsamma gäller Järfälla.

Här gäller det en stor och ful byggnad som ingen vill ha, men en viktig sak, som någonstans måste ligga. Jag förstår att det är ett dilemma och att frågan måste lösas.

Jag är också medveten om att det har varit många utredningar. Men det är obestridligt att kommunens företrädare – som naturligtvis har trängt in i saken oerhört mycket mer än vi har gjort som har yttrat oss här i dag med kritiska synpunkter – inte anser sig ha fått underlag för en jämförelse med andra ordentligt redovisade alternativ. Alternativ har verkligen inte redovisats i någon offentlig debatt, det kan ingen påstå.

Ett sådant alternativ kunde vara att lägga postens terminal på industriområdet i Lunda i Spånga eller att lägga i varje fall den första utflyttningen av postverksamheten söder om stan och att låta SJ:s och ASG:s godshantering t. v. ligga kvar där den ligger.

Ingvar Carlsson säger att en samordning av postens och SJ:s terminaler är önskvärd, för att inte säga nödvändig. Jag har ingen svårighet att acceptera att den är önskvärd, men att den är nödvändig – det måste bevisas. Verksamheterna är ju inte samordnade i dag. Visserligen är det säkert besvärligt att ha dessa funktioner på olika håll, men är en samordning ofrånkomlig? Vad kostar alternativet i form av olika nackdelar? Det borde i varje fall klart redovisas.

Också jag är medveten om att de statliga verken från början hade tänkt sig ett större område, och det är bra att man inte har varit låst vid detta utan visat att man kan jämka sina synpunkter. Just därför skulle jag vilja varna för att nu behårt inta en viss ståndpunkt. Jag skulle faktiskt vilja vädja till Ingvar Carlsson att pröva möjligheten att nu lösa postens problem, som är akuta, men låta de andra verksamheterna vara kvar – låta Västerjärva vara som det är och snabba upp markförhandlingarna, så att Solna kan bygga bostäder på andra områden t. v.

Ingvar Carlsson kan väl hålla med om att det inte vore bra att nu driva igenom en lösning som kommunen enhälligt motsätter sig. Det vore inte bra att göra det – och i varje fall inte i den situationen där kommunens egna företrädare inte anser sig ha fått tillräckligt material för att jämföra kostnaderna med andra alternativ – sådana som människorna som bor i Solna kan acceptera. Det vore en olycklig utveckling av den här frågan om man på det sättet tvingade igenom en lösning. Det kan väl Ingvar Carlsson hålla med om.

Herr bostadsministern CARLSSON:

Herr talman! Jag erkänner gärna att jag blev förvånad – inte retad – över framför allt herr Granstedts och herr Danells inlägg. Jag är litet rädd om riksdagens anseende, och skall vi diskutera så här viktiga frågor skall vi ta upp centralfrågan, den som gör problemet svårt. Vi skall inte föra debatten så ytligt att vi inte ens kommer i närheten av det som

är dilemmat för oss politiker, åtminstone i ansvarsställning.

Jag tycker i och för sig att frågan om Storstockholms struktur och arbetsmarknad är väl värd att diskutera. Jag är inte nöjd med den situation vi har i dag. Storstockholms politiker kommer kanske så småningom att sättas på prov när det gäller att ta ansvaret för impopulära beslut för att nå fram till det som för hela regionen är en bättre balans. Jag skall med intresse följa hur herrar Danell och Granstedt ställer sig i den situationen.

Det är riktigt att jag tyckte att herr Romanus – låt vara att han uttryckte sig något allmännare – var betydligt mer nyanserad i sitt inlägg. Herr Romanus erkände också att han hade läst promemorior "så att ögonen blödde". Det kan alltså inte vara så ont om material, om herr Romanus har så mycket material att sätta sig in i. Jag tackar för den hjälpen i argumentationen.

Jag noterar också att herr Romanus säger att "om ni kommer in i Sollentuna, skall ni naturligtvis få med mig att göra, för det skall jag sätta mig emot".

Herr Granstedts partivänner i Järfälla – liksom socialdemokraterna i Järfälla – har redan sagt ifrån: Kom inte hit.

Detta visar hela situationen. Skillnaden mellan er och mig är ju den att till slut måste regeringen fatta ett beslut – om man inte har den uppfattningen att man kan strunta i hur SJ- och posttrafiken fungerar i Storstockholmsområdet och indirekt i en stor del av landet.

Det har prövats en rad alternativ, och vi har i regeringen kommit fram till en sakuppfattning, som man från statens sida haft allt sedan 1966 – det är en korrekt beskrivning. När avtalet skrevs var man alldeles bestämd i sin uppfattning att här i Solna fanns det en lämplig plats för SJ-terminalen. Den sakståndpunkten har regeringen också i dag. Men därutöver återstår frågan om tvångsplanering, och därvidlag har jag självklart inte någon möjlighet att ge besked förrän regeringen har fattat sitt beslut.

Slutligen vill jag säga att har man viljan att verkligen göra en bedömning inte bara av kommunens problem – som jag kan försäkra att vi noggrant har gått igenom – utan också av SJ:s och postens problem, kommer man fram till att postens lokaler inte är ändamålsenliga i dag. För en modern och effektiv post- och SJ-trafik krävs bättre terminaler än de nuvarande. De nya terminalerna måste ligga någonstans. Är man då klar över att flertalet kommuner inom det område som över huvud taget kan diskuteras, om man skall ha en effektiv post- och SJ-trafik, inte är villiga att ta emot terminalerna, tvingas man tyvärr – jag måste starkt understryka ordet tyvärr – att överväga en tvångsplanering därför att alternativet är att vi får en post- och järnvägstrafik som inte fungerar. Och i den situationen skulle jag åtminstone inte vilja vara kommunikationsminister.

Tisdagen den
24 februari 1976

*Om lokalisering av
SJ- och posttermi-
naler till Västerjär-
va*

Herr GRANSTEDT (c):

Herr talman! Det gläder mig att bostadsministern åtminstone inte var arg utan bara förvånad – även om det lät ungefär likadant.

Men sedan blev bostadsministern orolig för riksdagens anseende därför att jag och andra talare inte varit tillräckligt nyanserade i våra anföranden. Det är riktigt att jag i mitt anförande pekade framför allt på motiven mot en placering i Järva. Sedan kom bostadsministern upp och pekade på motiven för. Jag vet inte om det anses vara mera nyanserat att presentera motiven för den här placeringen än att presentera motiven mot. Det ger i så fall en oroande belysning av det sätt på vilket den här frågan kan ha handlagts i bostadsdepartementet.

Vi är i hög grad på det klara med att här måste man göra en avvägning, och det har jag också flera gånger framhållit från denna talarstol. Jag har bara litet svårt att tro att det verkligen inte går att hitta någon annan acceptabel plats inom Storstockholmsområdet än Järvafältet. Det verkar inte särskilt rimligt att tänka sig att så skulle vara fallet. Hur det förhåller sig med detta kan jag naturligtvis inte definitivt bedöma, eftersom jag inte haft möjlighet att ta del av det fullständiga beslutsunderlaget i detta fall. Frågan om den enda möjliga placeringen av terminalerna är på Järvafältet kan inte heller Solna kommun bedöma, eftersom även den saknat möjlighet att ta del av beslutsunderlaget. Det begärs av oss att vi helt enkelt skall ta ad notam vad den ena parten i detta ärende – de berörda verken – säger. Om dessa verk anser att placeringen på Järva är det enda alternativet är det tydligen meningen att Solna kommun och andra intresserade utan vidare skall acceptera detta. Jag tycker uppriktigt sagt att detta är mycket begärt. Om regeringen däremot redovisar beslutsunderlaget så att vi får ett bevis för att Järva är den enda tänkbara placeringen tror jag att denna fråga kommer att lösa sig, förutsatt att det går att bevisa att det är på det sättet. Då blir bostadsministern säkert inte heller tvungen att överväga tvångsplacering.

Jag vill också återkomma till diskussionen om hur mycket besluts-material som verkligen finns tillgängligt. Jag vet ju inte vad som fordras för att ögonen skall börja blöda på herr Romanus, utan jag kan bara hänvisa till att jag har haft tillfälle att ta del av det aktuella material som står till Solna kommuns förfogande och att detta material är tämligen magert. Det utgör alltså inte något fullständigt beslutsunderlag. Om andra ledamöter i kammaren har fått ett fylligare material är de i så fall bara att gratulera.

Sedan har vi själva knäckfrågan. När nu regeringen tydligen är beredd att köra över kommunens uttalade intressen och åsidosätta de arbetsmarknadsmässiga och planeringsmässiga hänsyn som talar för den aktuella lokaliseringen uppstår frågan: Hur tänker man genomföra detta beslut? Sannolikheten för att Solna kommun plötsligt skall ändra uppfattning med mindre än att regeringen kan presentera helt nya argument är inte särskilt stor. Därför är det beklagligt att inte statsrådet kan lämna besked, om regeringen tänker tillgripa tvångsplacering eller inte. Rege-

ringen måste rimligen ha någon form av handlingsberedskap i denna fråga, eftersom man kan förutse åtminstone en sannolik utveckling av den.

Slutligen vill jag bara framföra att jag upplever denna situation som mycket oroande och mycket alarmerande. De kommuner som sysslar med en seriös planerings- och miljödebatt måste alltså fortsättningsvis finna sig i att om tunga statliga ekonomiska intressen blir inblandade i en fråga, då kommer kommunernas synpunkter, deras debatt och deras intentioner att kunna sättas åsido bara genom ett pennstreck från regeringens sida och utan att de ens får reda på de grundläggande, verkligt avgörande och detaljerade motiven. Det är dystert för kommunalmän att höra detta. Och det är ett oroande tecken för framtiden om en sådan utveckling kommer att få fortsätta när denna paragraf dammas av igen.

Herr DANELL (m):

Herr talman! Lika väl som en markägare – såsom i detta fall staten – som äger mark till 54 % i en kommun därmed har ett övertag har naturligtvis också ett statsråd ett väldigt övertag i en debatt när han, tydligen i brist på andra argument, gärna kommer med det sedvanliga påståendet att okunnigheten breder ut sig och att riksdagens anscende är i fara.

Jag tycker emellertid att man efter de replikväxlingar som efter hand tagit ett sakligare tonläge faktiskt har visat att det inte var så mycket bevänt med den påstådda okunnigheten. De miljöbeskrivningar jag t. ex. gjorde var inte felaktiga när det gäller de stora faror som denna jätterminal kommer att innebära. Vad som framförts om sysselsättningsgraden i Solna kommun jämfört med övriga kommuner i regionen var inte felaktigt, inte heller de synpunkter jag framförde beträffande den näringspolitiska obalans vi har i Stockholmsregionen och mitt påstående att en rad eniga politiker tar avstånd från regeringens åtminstone inofficiella beslut att förlägga en terminal till Solna.

Vi struntar inte i postens eller SJ:s behov, självfallet inte. Men jag tycker att det är märkligt, och herr Romanus var inne på det, att postens behov är uttalat och att det kräver en lösning snart. Beträffande SJ är det inte på det viset enligt de informationer som vi har fått. Där har man ganska många år på sig att komma till en lösning. Det är olämpligt att i det läget göra en samlokalisering till ett visst område, där man på rader av punkter kan ifrågasätta lämpligheten och där man t. o. m. måste tillgripa 27 § i byggnadslagen för att kunna driva igenom beslutet mot en helt enig kommun. Jag tycker att man i det läget hos statsrådets bostadsdepartement borde sätta sig ner och grubbla: Tänk om vi skulle försöka finna en lösning för posten i första hand och sedan försöka finna en lösning för de övriga! Det måste rimligtvis vara den sundaste vägen att på så sätt försöka komma ifrån de bindningar som endast regeringen och berörda myndigheter hade i mitten på 1960-talet – således inte kommunen eller regionen i övrigt. Man kände hotet, men man har minsann

Tisdagen den
24 februari 1976

*Om lokalisering av
SJ- och posttermi-
naler till Västerjär-
va*

aldrig skrivit på att lämna sin mark till någonting sådant som nu är på gång.

Sedan till slut de formella resonemangen jag tog upp i mitt inledningsanförande. Måhända var det detta som gjorde att statsrådet inte tyckte så bra om mitt första anförande. Jag ville att man skulle utveckla dessa resonemang. Om man nu endast en enda gång – och för en förfärlig massa år sedan – använt denna paragraf i byggnadslagen, då tycker jag att man skall kunna kräva av ett statsråd att göra ett försök till ett formellt riktigt juridiskt resonemang och tala om att så här resonerar vi, vi har kommit fram till detta och detta. I stället får interpellanten tre, fyra rader där man sveper över det hela i utomordentligt generaliserande ordalag och inte bemödar sig om att ordentligt gå in på frågan. Det är detta jag har efterfrågat i min debatt hittills.

Nåväl, vi får inget svar i dag, men jag tycker det skulle vara värdefullt, inte minst för den berörda kommunens del, att få ett ordentligt beslutsunderlag nu och en ordentlig genomgång av vad 27 § egentligen går ut på. Då tror jag vi har möjlighet att rensa en smula i den faktiskt mycket upprörda debatten – upprörd beroende på att myndigheter, statsråd och inblandad kommun tydligen inte har särskilt stora möjligheter att föra en saklig debatt som kan ge några vettiga resultat för de många Solnamedborgarna.

Herr ROMANUS (fp):

Herr talman! Bostadsministern Ingvar Carlsson är rädd om riksdagens anseende. Jag tackar för omtanken. I gengäld skulle jag kanske ställa frågan hur det går med regeringens anseende om man nu tvingar en enhällig kommun på knä i en situation där kommunens företrädare anser att man inte fått underlag för en jämförelse med andra alternativ.

Jag har läst en PM här och jag skulle nog orka läsa några till. Det finns mycket material. Det är en lång historia som vandrat i olika kommuner och expertgrupper. Men det beklagliga är att man läser en hel del material men ingenstans funnit just fakta som talar om följande: Hur mycket dyrare blir det? Vilka avgörande nackdelar är det som gör att man inte ytterligare en gång kan överväga den lösning som kommunens företrädare pekat på? Den lösningen är ju i detta läge inte Järva eller någon annan kommun. Förslaget är ju att man skulle lägga posten på Lunda industriområde samt i övrigt avvakta och i dagens läge inte läsa fast förslaget om användningen av området vid Västerjärva. Man skulle ge kommunen möjligheten att bygga på andra ställen.

Jag vill hoppas att regeringen finner en möjlighet att gå varsamt fram och inte vara låst vid den föreställningen att man måste samordna de här tre aktiviteterna. De har ju hittills legat på tre olika ställen. Visserligen kan vi säkert hitta klagomål mot både posten och SJ. men de har ju ändå fungerat något så när hyggligt på olika ställen. Varför kan man inte ta upp den tanken igen när man finner att denna anläggning, trots de bantningar man har gjort, blir så stor att det blir svårt att hitta en

kommun som vill ha den?

Det måste ändå vara en väldig fördel om man kan lösa den här knuten i godo. Vill inte bostadsministern förklara sig beredd att ta upp frågan till prövning en gång till, trots att det naturligtvis måste ske snabbt när det gäller posten, och då också överväga om den första utflyttningen av postens verksamhet kan göras till någon kommun söder om staden? Där vill man verkligen ha arbetsplatser – där ropar man efter dem. Det skulle kunna vara något positivt. Då fick man ett andrum att lösa frågan. Det skall ju ändå vara en godsterminal både norr om staden och söder om staden. Kan man inte samordna posten med den södra av dessa terminaler i så fall?

Herr bostadsministern CARLSSON:

Herr talman! Även det senaste alternativet, som herr Romanus tog upp, har varit föremål för prövning. Men man har kommit fram till att det är en omöjlig lösning. Jag tycker det är ganska belysande för diskussionen att herr Granstedt ställer frågan: Finns det inte en enda plats i hela Storstockholm där man skulle kunna lägga denna terminal förutom i Solna? Ja, det är ju detta som har diskuterats. Alternativ har förekommit i diskussionen, men inget av de alternativ som vi har gått igenom har vi funnit innebära de erforderliga lösningarna. Men herr Granstedt hade möjlighet att i denna debatt, efter tio års utredande och diskussioner, peka på vad som är alternativet.

Här är ett faktum att de tre kommuner som diskuterats och inom vilkas områden man möjligen skulle kunna tänka sig anläggningen, avvisar förslaget. Det är den situationen vi har. Men i samtliga inlägg från i varje fall herrar Danell och Granstedt har ni vägrat att acceptera detta faktum. Då är det givetvis enkelt, då kan man bara kritisera regeringen för att den eventuellt skall använda den nämnda lagstiftningen. Det är det som jag tycker är beklagligt med debatten. Då kan vi inte få ett meningsutbyte om det som är det reella problemet i den här frågan. Jag konstaterar bara att så är fallet.

I mitt andra inlägg – den första repliken – gick jag utförligt igenom hur denna fråga har utvecklats. Av den redovisningen framgår mycket tydligt att redan 1966 träffades ett avtal och att man från statens sida därefter har varit beredd att göra jämkningar i detta trots att man kunnat åberopa det ursprungliga avtalet. Man har utrett ett stort antal alternativ. Men nu har vi ett brev där de ansvariga generaldirektörerna säger att ett snabbt beslut är erforderligt. Då kan vi inte skjuta på frågan längre, då måste vi ta ställning. Jag tycker att det är beklagligt att vi inte fått något ordentligt meningsutbyte om detta, som åtminstone jag upplever som själva kärnproblemet.

Herr GRANSTEDT (c):

Herr talman! Vad jag har framhållit är att det trots allt är litet svårt att tänka sig att det inte finns något enda rimligt alternativ till Solna.

Nr 71

Tisdagen den
24 februari 1976

*Om lokalisering av
SJ- och posttermi-
naler till Västerjär-
va*

Tisdagen den
24 februari 1976

*Om lokalisering av
SJ- och posttermi-
naler till Västerjär-
va*

Därmed är inte sagt att jag inte skulle vara beredd att acceptera uppgiften att detta är det ur postens och SJ:s synpunkt säkerligen ojämförligt bästa alternativet.

Men så länge vi inte har tillgång till det fullständiga beslutsunderlaget kan vi inte bedöma vilken rimlighetsgrad som gäller för andra alternativ. Vi kan inte heller bedöma det som bostadsministern här tydligen försöker ge vid handen, nämligen att Västerjärva är den enda över huvud taget möjliga lösningen inom hela Storstockholmsområdet. Jag har försökt säga att om man vill påstå en sådan sak – och det anser jag att man måste påstå om man här vill tillgripa tvångsåtgärder – då måste man också bevisa det. Och bevisbördan måste ligga hos dem som påstår det.

Att tänka sig, efter allt detta utförliga utredningsarbete, som statsrådet värtaligt har berört här några gånger, att jag i min ringhet skulle sätta mig vid telefonkatalogens Stockholmskarta och leta rätt på ett alternativ och presentera det här i kammaren! Med all uppskattning av de höga förväntningar statsrådet har på mig vill jag säga att jag inte åtar mig det. Uppgiften att analysera olika alternativ måste naturligtvis trots allt ligga hos de berörda verken. Men sedan bör också dessa analyser presenteras på ett lättillgängligt sätt för dem som är intresserade av att studera frågan. Och i sista hand måste det vara politikerna som väger de tekniska och ekonomiska fakta, som verken kan presentera, mot de andra tungt vägande politiska, miljömässiga, arbetsmarknadsmässiga och planeringsmässiga hänsyn som också måste tas i det här fallet.

Til syvende og sidst är detta alltså en avvägningsfråga. Man måste sätta ett frågetecken: Har den här avvägningen gjorts på ett riktigt sätt? Den frågan kvarstår obesvarad. Det enda som vi tydligen kan konstatera är att regeringen har fattat sitt beslut och är beredd att köra över kommunen och regionplannämnden samt att, om kommunen inte finner sig i beslutet, ta till tvångsmedel.

Herr ROMANUS (fp):

Herr talman! Vi tycks vara överens om att det för dagen endast är postverkets problem som är akuta. De måste lösas, medan man kan avvakta i fråga om godshanteringen för SJ:s och ASG:s del. Bostadsministern har inte bestritt riktigheten i den utgångspunkten för mitt resonemang.

Då har jag frågat: Kan man inte en gång till överväga antingen det som Solna kommun har framfört på senare tid, nämligen att man skulle lägga postverkets terminal på Lunda industriområde, eller också göra den första utflyttningen av postverksamheten söderut, till de södra förorterna? Detta avvisade bostadsministern i sitt senaste inlägg som otänkbart.

Jag kan förstå om bostadsministern inte här har möjlighet att gå in på en närmare redovisning av kostnaderna för eller nackdelarna med dessa alternativ. Men jag konstaterar att i varje fall de företrädare för Solna kommun som jag varit i kontakt med inte har uppfattat att de

fått någon redovisning av vad de här nackdelarna – kostnader eller annat – skulle innebära.

Därför vill jag för min del sluta denna diskussion med att ställa frågan: Om nu regeringen mot kommunen driver igenom den här lösningen, är man då beredd att lämna en offentlig redovisning av kostnader och andra nackdelar med de alternativ som jag har nämnt, så att allmänheten och företrädare för kommunen och för regionen också kan ta del av och bedöma avvägningsfrågorna? Om man gör det har man ju ändå något större möjligheter att vinna förståelse för sin ståndpunkt, än om man bara hänvisar till att SJ och postverket har sagt att den här lösningen är omöjlig, och det måste regeringen följa. Människorna är inte benägna att slaviskt acceptera vad ämbetsverken säger. Jag tror inte heller att regeringen slaviskt finner sig i vad ämbetsverken säger, men det måste redovisas utåt.

Herr bostadsministern CARLSSON:

Herr talman! Jag måste tyvärr göra ytterligare ett par korta påpekanden.

Alternativ finns, alternativ har redovisats. Det har varit alternativ uppe till diskussion, då Solnas representanter har suttit med i förhandlingarna och framfört sina synpunkter på dessa alternativ. Det har tillkommit andra alternativ, och på dessa alternativ har man också både tidigare och nu gjort kostnadsberäkningar. Men det är omöjligt för mig att i en debatt av detta slag – jag ser att herr Romanus nickar instämmande – lämna alla faktauppgifter, för det är ju ett material av mycket stor omfattning.

Jag har sagt att regeringen efter att ha tagit del av dessa handlingar – och inte bara från den ena parten utan från båda parterna – gjort bedömningen att Solna är bästa alternativet och att vi inte kan se något annat alternativ. Då har frågan kommit upp här flera gånger i dag: Är samordning nödvändig? På det har jag tidigare svarat ja – dels av kostnadsskäl, dels av praktiska skäl. Jag tror att det ur plansynpunkt skulle vara utomordentligt olyckligt om vi först gick ut och gjorde upp en plan enbart för postterminalen, där vi sedan av rent praktiska skäl inte hade möjlighet att bygga till med en SJ-terminal. Jag tror att vi planeringsmässigt måste se båda i ett sammanhang. Sedan kan självfallet en utbyggnad tidsmässigt komma till stånd i något skilda perioder.

Slutligen måste jag säga, efter att ha lyssnat på herr Granstedt här i dag, att nu förstår jag bättre den handlingsförklaring som många människor klagat över i de kommuner, inte minst i Storstockholm, där centern tog ledningen under den senaste perioden. Ty har man den inställningen, så orkar man inte fatta beslut; då skjuter man besluten framför sig. Och det får möjligen den effekten att man förlorar majoriteten och att andra så småningom får gå in och ta ansvaret.

Tisdagen den
24 februari 1976

*Om administra-
tionen av de
kommunala
bostadstilläggen*

Herr GRANSTEDT (c):

Herr talman! Först några ord om den mera sakliga delen av bostadsministerns senaste inlägg.

Det är bekant att det här har nämnts ett antal alternativ. Men vad som hade varit värdefullt vore naturligtvis, som jag sade tidigare, om man hade överlämnat alla dessa bedömningar till Solna kommun för yttrande, så att man där hade fått tillfälle att anlägga sina synpunkter på bedömningarna. Til syvende og sidst är detta naturligtvis en avvägningsfråga. Regeringen har uppenbarligen gjort en avvägning, men det går säkert också att göra andra avvägningar mellan å ena sidan de miljömässiga hänsynen och å andra sidan de tekniska och ekonomiska hänsynen.

Sedan tyckte bostadsministern tydligen att han som ett argument i detta sammanhang borde komma in på kommunalpolitiken i Stockholms län, och han ansåg att mina inlägg här var tecken på handlingsförlamning. Vad jag talat för i denna debatt är emellertid att man skall låta det väga tungt vad en kommun tycker när det gäller anläggningar inom den kommunens område. Vidare har jag talat för att man skall ta stor hänsyn till miljömässiga konsekvenser, när man gör en anläggning av detta slag, och jag har talat för att man skall ta hänsyn till vad som då händer beträffande trafiksystem, arbetsmarknadsstruktur osv. Jag håller gärna med herr bostadsministern om att den typ av hänsynstagande där man inte bara ser på ekonomiska och tekniska faktorer utan också på miljömässiga och mera mänskliga faktorer är betecknande för centerpartiet. Däremot tror jag inte att det behöver leda till handlingsförlamning. Den typen av hänsynstagande kan säkert ge lika klara hänvisningar om vilken sorts beslut man skall fatta som rent ekonomiska och tekniska hänsynstaganden. Vad denna debatt gäller är sålunda inte om man skall fatta ett beslut eller inte, utan debatten gäller på vilka grunder det beslutet skall fattas.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 6 Om administrationen av de kommunala bostadstilläggen

Herr bostadsministern CARLSSON erhöll ordet för att besvara herr Glimnér (c) den 4 februari anmälda interpellation, 1975/76:104, och anförde:

Herr talman! Herr Glimnér har frågat mig om jag avser att vidta åtgärder dels för att få till stånd en sammanfattande statistik över länsbostadsnämndernas granskningar av kommunernas ansökningar om statsbidrag till utgifterna för de kommunala bostadstilläggen, dels för att förenkla ansökningsförfarande och blanketter för de kommunala bostadstilläggen.

Herr Glimnér's fråga gäller de statskommunala bostadstilläggen till

barnfamiljer och hushåll utan barn.

Som svar på herr Glimnérs första fråga kan jag nämna att bostadsstyrelsen i slutet av förra året infordrade vissa uppgifter från länsbostadsnämnderna om resultaten av deras granskning av bostadstilläggsverksamheten i kommunerna under år 1974. Svar har hittills kommit in från 19 nämnder. Av svaren framgår att länsbostadsnämnderna har riktat erinringar mot förmedlingsorganens beslut i ungefär 2 % av de granskade fallen. Det är alltså en väsentligt lägre andel än den som herr Glimnér anger. Efter vad jag har erfarit har bostadsstyrelsen för avsikt att upprepa undersökningen. Därigenom kommer det att bli möjligt att följa granskningsarbetet och utfallet av det på det sätt som jag förmodar var herr Glimnérs syfte med frågan.

Av betydelse för handläggningen av bostadstilläggsärenden är givetvis också, som herr Glimnér påpekar, det ansökningsförfarande som tillämpas och kvaliteten i de uppgifter som den sökande lämnar. Detta är frågor som har uppmärksamats av boende- och bostadsfinansieringsutredningarna i deras slutbetänkande. Jag kommer att beröra dessa frågor i den proposition om bostadstilläggen som inom kort kommer att föreläggas riksdagen. Jag vill dock redan nu nämna att bostadsstyrelsen har tagit initiativ till att bilda en arbetsgrupp med företrädare för, förutom styrelsen själv, riksförsäkringsverket, riksskatteverket, statskontoret och Svenska kommunförbundet. Huvuduppgiften för arbetsgruppen är att se över ansökningsblanketter och de rutiner som tillämpas vid ansökningsförfarandet i syfte att åstadkomma förenklingar och högre kvalitet på de uppgifter som besluten om bostadstillägg skall bygga på.

Herr GLIMNÉR (c):

Herr talman! Jag tackar bostadsministern för svaret på min interpellation. Svaret är så positivt till alla delar, att jag gott kunde nöja mig med detta tack för svaret. Men låt mig, herr talman, ändock till detta få foga ett par kommentarer.

I svaret redovisar statsrådet att bostadsstyrelsen infordrat uppgifter från länsbostadsnämnderna och att dessa undersökningar skall upprepas. Här har statsrådet lyckats med vad jag genom riksdagens upplysningstjänst misslyckats med.

Bostadsstyrelsen meddelade i februari 1975 att någon rapportering av granskningsresultaten till bostadsstyrelsen inte sker, och det var inte heller aktuellt att få till stånd en sådan redovisning. Det angavs också att det med ett undantag – länsbostadsnämnden i Östergötlands län – inte torde vara aktuellt för länsbostadsnämnderna att sammanställa resultaten för de enskilda länen.

Vid en förnyad förfrågan genom upplysningstjänsten i november 1975 meddelade bostadsstyrelsen återigen att det inte var aktuellt med en redovisning av granskningsverksamheten. Man tycks nu, av statsrådets svar att döma, ha kommit på bättre tankar. Och det är bra.

Statsrådet säger att man i det material som bostadsstyrelsen har re-

Nr 71

Tisdagen den
24 februari 1976

Om administrationen av de kommunala bostadstilläggen

dovisat kommit fram till en lägre procentsats för antalet erinringar vid granskningen än vad jag angivit i interpellationen. Jag har hämtat mina uppgifter från den sammanställning som länsbostadsnämnden i Östergötland har gjort över granskade ärenden under åren 1971–1973. Här gäller det granskningar stickprovsvis av ungefär 16 % av alla ansökningar. Det är givet att det kan ge ett annat utfall än om man granskar ett större antal ansökningar över hela landet.

Jag har i min interpellation påvisat att det vid de granskningar som gjorts i Östergötlands län visat sig att det väger ganska jämnt – både i fråga om beloppet och i fråga om antalet fall – mellan de fall där bostadstillägg felaktigt utbetalats och de fall där mottagaren fått för litet och ytterligare utbetalningar fått göras.

Det är givet att det är önskvärt att få utbetalningarna så korrekta som möjligt, så att var och en som får bostadstillägg inte får mer än han skall ha men också så att var och en får det bostadstillägg som han enligt bestämmelserna har rätt till.

Statsrådet visar i sitt svar att man har uppmärksamheten riktad på dessa förhållanden, och jag är som sagt tillfreds med det svar jag fått.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 7 Föredrogs och hänvisades

Motioner

1975/76:2206 och 2207 till konstitutionsutskottet

§ 8 Föredrogs men bordlades åter

konstitutionsutskottets betänkanden 1975/76:38–41

lagutskottets betänkande 1975/76:12

utrikesutskottets betänkanden 1975/76:7 och 8

socialförsäkringsutskottets betänkande 1975/76:20

näringsutskottets betänkanden 1975/76:27 och 28

inrikesutskottets betänkanden 1975/76:27 och 34

civilutskottets betänkanden 1975/76:11 och 12

§ 9 Föredrogs och bifölls interpellationsframställningarna 1975/76:121–125.

§ 10 Förlängd motionstid

Fröken ROGESTAM (c):

Herr talman! Jag hemställer att kammaren ville besluta att tiden för avgivande av motioner med anledning av propositionen 1975/76:39 om skolans inre arbete m. m. måtte utsträckas till fredagen den 12 mars.

§ 11 Anmäldes och bordlades

Motion

1975/76:2208 av herr *Takman m. fl.* med anledning av propositionen 1975/76:107 om ändrade regler för beskattning av rennärigen m. m.

Nr 71

Tisdagen den
24 februari 1976

*Anmälan av
interpellationer*

§ 12 Anmälan av interpellationer

Anmäldes och bordlades följande interpellationer som ingivits till kammarkansliet

den 20 februari

1975/76:126 av herr *Lothigius* (m) till herr jordbruksministern om miljövårdsåtgärder i anslutning till Stålverk 80:

Vid två tillfällen har jag interPELLERAT såväl jordbruksministern som bostadsministern i miljöfrågorna i samband med NJA:s utbyggnad av Stålverk 80. Vid båda tillfällena gav resp. statsråd lugnande besked om att alla lämpliga åtgärder hade vidtagits eller skulle vidtagas för att tillgodose miljövårdsintressena i detta sammanhang. Sedan dess har förslag framkommit om ytterligare utbyggnad av stålverket 1980–1985 med ty åtföljande miljöproblem. Det är inget tvivel om att miljöhotet växer i takt med utbyggnaden och att miljöproblemen blivit avsevärt större än vad man från början hade beräknat. Redan nu sker utsläpp exempelvis från koksverket som med det tredubbla överstiger vad koncessionsnämnden givit tillåtelse till. En niodubbling av miljöstörande utsläpp förväntas när verket är i full drift.

Ännu mera oroad blir man när man tar del av den ansökan som NJA i dagarna skickat till koncessionsnämnden och som avser hela stålverksprojektet. Miljöinvesteringarna för NJA skulle gå på ca 1 miljard kronor. Det är 600 milj. kr. mer än man räknat med för ett år sedan. Valsverket var då inte medräknat. I detta sammanhang vill NJA spara ca 100 milj. kr. i investeringskostnader avseende reningsåtgärder i ett nytt koisinterverk, vilket kommer att betyda kraftiga miljöförsämringar. Utbyggnaderna berör inte bara de väldiga mängderna av utsläpp av svaveldioxid per dygn. Avfallsfrågorna i övrigt utgör ett stort problem. markanvändningen ett annat.

NJA:s företagsledning utlovade i initialskedet av planeringen av Stålverk 80 att den bästa till buds stående tekniken skulle tillämpas för att skapa en så gynnsam miljö som möjligt kring den nya anläggningen. Vidare har såväl jordbruks- som bostadsministern garanterat att miljövårdsintressena skall tillgodoses. Tyvärr kan redan nu konstateras att man under uppbyggnadsskedet väsentligt överskridit de normer som är fastslagna rörande miljöskyddet. Skall man dessutom medvetet nedbringa investeringarna på miljösidan, så innebär detta ett väsentligt större mil-

Tisdagen den
24 februari 1976

*Anmälan av
interpellationer*

jöhot inte bara för Luleå stad utan för stora delar av de angränsande områdena i Norrbotten.

Mot bakgrund av vad som anförts i interpellationen anhåller jag om kammarens tillstånd att till herr jordbruksministern få rikta följande frågor:

1. Är statsrådet beredd att lämna kammaren en fullständig redovisning av de miljöproblem som uppstår med anledning av byggandet av Stålverk 80–85?

2. Vilka åtgärder är statsrådet beredd att föreslå för att stålverket skall uppfylla de minimifordringar beträffande utsläpp i luften och i vattnet som uppställts av naturvårdsverket och koncessionsnämnden?

3. Anser statsrådet att de åtgärder som hittills vidtagits fyller de krav som allmänheten och miljövärdmyndigheterna har rätt att ställa på en industriutbyggnad av denna storlek?

1975/76:127 av herr *Wijkman* (m) till herr justitieministern om användningen av statliga dataregister för kontroll av enskildas ekonomiska förhållanden:

Antalet centrala ADB-register inom förvaltningen har vuxit snabbt de senaste åren. Exempel på detta är bl. a. bilregistret, RAFA-systemet, rättsväsendets informationssystem samt nu senast RS-systemet, dvs. riksskatteverkets system för beskattning. RS-systemet är f. n. föremål för uppbyggnad och beräknas vara i full drift om något år.

RS-systemet var vid riksdagsbehandlingen föremål för ingående diskussion. Från samtliga partier utom socialdemokraterna förelåg krav på en mera decentraliserad uppläggning än den som finansministern presenterat. Vid slutbehandlingen fullföljdes dessa tankegångar om en decentraliserad lösning endast av moderaterna och centern.

Vid riksdagsbehandlingen hävdades att RS-registret endast skulle användas som ett internt arbetsregister. Några faror för den personliga integriteten menade föredraganden icke förelåg. Utvecklingen sedan riksdagsbeslutet talar ett annat språk. Under det dryga halvår som gått sedan riksdagsbeslutet har nämligen framkommit att riksskatteverket har avancerade planer för det nya registret. Dessa planer går bl. a. ut på följande:

1. Riksskatteverket har under hand kontaktat flera stora försäkringsbolag – däribland Skandia – för att höra sig för om möjligheterna att i framtiden samköra skatteregistret med olika försäkringstagarregister. Tanken är att t. ex. selektera fram individer med låg deklarerad inkomst och högt försäkrade tillgångar. Otvivlaktigt skulle skattekontrollen kunna skärpas på det sättet, men då till priset av en helt ny form av teknisk kontrollapparat i vårt land.

Enligt planerna skall redan i dag – dvs. innan registret är uppbyggt – ett "samarbete" inledas med försäkringsbolagen, och då med ADB-tekniken som utgångspunkt. De samkörningar som är aktuella då RS-systemet är utbyggt skall t. v. ersättas av selekterade utdrag ur olika

försäkringstagarregister. Detta kan t. ex. innebära att riksskatteverket begär uppgifter i form av massuttag om grupper av försäkringstagare – personer med högt försäkrade båtar, villor etc. – och då i en form som gör det enkelt för skattemyndigheterna att bearbeta, dvs. i personnummerordning e. d. En sådan kontrollverksamhet vore inte möjlig utan tillgång till avancerade ADB-system.

2. Riksskatteverket underhandlar f. n. med bankerna om en kraftig utvidgning av uppgiftslämnandet från bankerna till skattemyndigheterna. Tidigare har bankerna efter anmaning utlämnat uppgifter om enskilda personers banktillgodohavanden, räntor m. m. Det har då varit fråga om skatterevisioner där en viss eller vissa enskilda individer har berörts. I samband med Reg-75 – dvs. den nu pågående särskilda granskningen av i princip alla skattskyldiga inom vissa taxeringsdistrikt i landet – har uppgiftslämnandet förändrat karaktär. Det är nu inte längre fråga om att lämna ut uppgifter om vissa angivna individer. Kontrollen gäller stora grupper medborgare – i praktiken över en halv miljon svenskar – utan att någon som helst misstanke om brott, dvs. falskdeklaration, förekommer i varje enskilt fall.

Utöver denna i sig omfattande utvidgning av kontrollverksamheten – och därmed uppgiftslämnandet från bankernas sida – vill riksskatteverket därutöver få tillgång till hela eller stora delar av resp. bankers inlåningsreskontra. Man vill i klartext ha tillgång till datautskriften av varje enskild kontohavares insättningar, uttag etc. I framtiden kan man utgå ifrån att tillvägagångssättet blir än mer raffinerat genom att samkörningar av registren blir aktuella.

Detta är bara några exempel på hur skattekontrollen förändrat karaktär under senare tid. Frågan måste ställas: Är en effektivisering av skattekontrollen värd vilket pris som helst? Skall vi acceptera att samhället bygger upp en kontrollapparat som omfattar alla medborgare – oavsett misstanke om brott föreligger eller ej – och som i praktiken river alla murar kring vad vi traditionellt uppfattar som privatliv och personlig integritet?

Det är givetvis helt riktigt att skattemyndigheterna i sin revisionsverksamhet skaffar fram underlag från t. ex. banker och försäkringsbolag för att effektivt kunna kontrollera individer som misstänks för skattebrott. Det betänkliga är när kontrollen får sådana former att hundratusentals svenskar granskas i minsta detalj utan att dessförinnan minsta misstanke om brottsligt förfarande föreligger. Förfarandet står f. ö. i bjärt kontrast till bestämmelserna i rättegångsbalken om förundersökning. Där stadgas nämligen att förundersökning endast skall ske när anledning till misstanke om brott föreligger. Hur många "brottslingar" skulle inte bli föremål för förundersökning om vi inte hade "misstanke om brott" som grund för ett ingripande!

En masskontroll av riksskatteverkets modell är endast möjlig att utföra genom användning av datatekniken. Tidigare fanns det i praktiken ingen möjlighet att kontrollera andra än dem, beträffande vilka misstanke om

Tisdagen den
24 februari 1976

*Anmälan av
interpellationer*

skattebrott förelåg. En utveckling av det slag som här beskrivits innebär i realiteten att hela grunden för vårt system med självdeklarationer rycks undan. Varför över huvud taget avlämna deklaration när staten ändå kontrollerar varje enskild detalj i min privata ekonomi? Varför under-teckna deklarationen på "heder och samvete" när staten ändå genom sin kontrollapparat betraktar i stort sett varje deklarant som en tänkbar brottsling?

Tendensen att genom centrala ADB-system bygga upp en avancerad kontrollapparat inom förvaltningen förefinns inte bara inom skatteom-rådet. Andra exempel är bostadsstyrelsens önskemål att få samköra re-gistret över mottagare av bostadstillägg med RAFA-registret, dvs. kontrollera lämnade inkomstuppgifter mot de uppgifter som ligger till grund för sjukförsäkringen. En rad andra sammankopplingar med RAFA-sy-stemet planeras dessutom. Däribland kan nämnas planerna att komplet-tera RAFA-systemet med uppgifter angående studiestöd, värnpliktsför-måner, tandvårdsförsäkringen samt föräldraförsäkringen.

Det är självfallet angeläget att utnyttja ADB-tekniken för att åstad-komma rationaliseringar och effektiviseringar inom förvaltningen. Vi måste dock vara medvetna om de risker som föreligger då omfattande och känslig personinformation samlas in. Samkörningar och samman-kopplingar av det slag som nu är aktuella både på skatteområdet och i övrigt inger starka betänkligheter. Om planerade verksamheter genom-förs har vi i realiteten skapat en kontrollapparat som saknar motstycke i världen. Strävan efter "rationella" lösningar och önskan att minska skattebrotten i landet får inte medföra tekniska system som i praktiken leder till det genomkontrollerade samhället.

Mot bakgrund av vad som anförts anholder jag om kammarens tillstånd att till herr justitieministern framställa följande frågor:

1. Vilken allmän inställning har statsrådet till de långtgående planer på en effektiviserad statlig kontrollapparat med hjälp av ADB-teknik som redogjorts för i interpellationen?
2. Är det enligt statsrådets mening rimligt att hela svenska folket i skattekontrollhänseende skall betraktas som presumtiva brottslingar?
3. Är statsrådet beredd att verka för sådana förändringar i datalagen att långtgående kontroll av de enskilda medborgarna med hjälp av per-sondataregister förhindras?

den 23 februari

1975/76:128 av herr *Östrand* (s) till herr bostadsministern om räntesub-ventionerna vid småhusproduktion:

De av riksdagen år 1974 (propositionen 1974:150, CU 1974:36) antagna riktlinjerna för bostadspolitiken omfattade bl. a. ett lånesystem med ka-pitalkostnadsnivåer i nyproduktionen som i möjlig mån uppfyller kraven på både ökad utjämning mellan upplåtelseformerna och rimliga boen-

dekostnader. Utjämningsen åstadkoms genom ett räntebidrag som motsvarar skillnaden mellan den nominella räntan och den garanterade räntenivån.

Beräkningarna bakom dessa kapitalkostnadsnivåer utgick i princip från då gällande förutsättningar. Dessa förutsättningar har därefter ändrats genom att tidigare begränsning av låneunderlaget bortfallit. En följd därav är att räntebidrag utgår även för kapitalkostnader som faller över tidigare gräns – 130 000 kr. Detta innebär att räntebidrag utgår även för mycket stora och dyra villor som ägs av låntagaren. Detta har på vissa håll uppfattats dels så att grunderna för 1974 års beslut ryckts undan, dels så att samhället genom räntesubventioner till lyxbetonade småhus har kommit att främja en bostadsproduktion som ökar riskerna för segregation i boendet. Härtill kommer att dessa subventioner även uppfattats som allmänt stötande i ett ekonomiskt läge där svårigheter finns att anvisa medel till även vissa välmotiverade ändamål av social karaktär eller eljest med omfördelande syfte. Förslag har framförts om att motverka detta genom en regel som skulle innebära att räntebidrag inte beräknades på ett fastighetskapital som överstiger en viss gräns. Denna gräns bör då självfallet sättas så att räntebidraget för de allra flesta boende i småhus inte minskades. Med hänsyn till att småhus för uthyrning inte är stora eller av lyxkaraktär skulle även i ett sådant läge syftet att gynna denna boendeform lämnas orubbat.

Med anledning av den uppmärksamhet som dessa frågor tilldragit sig hemställer jag om kammarens tillstånd att till herr bostadsministern få ställa följande frågor:

1. Vill bostadsministern lämna en redogörelse för i vilken utsträckning räntesubventioner utgår för de dyraste småhusen?
2. Övervägs några åtgärder för att hindra att räntesubventioner då det gäller småhus utgår för kapitalkostnader över en viss gräns?

den 24 februari

1975/76:129 av herr Nilsson i Agnäs (m) till herr socialministern om åtgärder med anledning av alkoholproblemen i grundskolan:

Alkoholmissbruket i grundskolan visar en stark ökning. Bland både flickor och pojkar finns på många håll allvarliga missförhållanden på detta område redan i tolvårsåldern. Vi har i vårt land för första gången fått alkoholproblem redan bland barnen. Undersökningar visar att redan i klass 6 många skolbarn berusar sig, och av eleverna i klass 9 brukar 80 % starksprit. I synnerhet mellanölet anses vara anledningen till den negativa utvecklingen bland barnen.

Mycket tyder på att risk föreligger att en mängd tolvåringar alkoholiserar. En djup oro är allmän bland lärarna och bland dem som arbetar på den sociala sidan med barn och ungdom. Från många av dem som har ansvar för ungdomsvård och fostran har mellanölet utpekats som

Tisdagen den
24 februari 1976

*Meddelande om
frågor*

källan till det onda, och med otålighet har propositionen med APU:s utredning som underlag avvaktats. Förslag till lösningar är ytterst angelägna, och när det gäller grundskolan kan ett dröjsmål betyda att ett stort antal barn i en känslig ålder får skador för livet genom att samhällets insats till förbättring och bot inte kommer genast.

Jag anhåller därför om att till socialministern få ställa följande fråga:

Avser herr statsrådet att vidtaga någon omedelbar åtgärd i syfte att råda bot på de missförhållanden som redovisats om alkoholproblemen i grundskolan?

§ 13 Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 23 februari

1975/76:248 av herr *Fågelsbo* (c) till herr jordbruksministern om åtgärder för att förbättra återväxten av skog:

Rapporter från skogsstyrelsen angående återväxten på skogsplanteringarna är djupt oroande. Enligt en undersökning som verkställdes på över 1 100 hyggen i vårt land har drygt 60 % av plantorna på icke markberedda hyggen dött. Och orsaken är snytbaggens härjningar. Ytterligare 7 å 8 % av plantorna har angripits och kommer därför med all sannolikhet inte att överleva. Skadorna är störst i södra och mellersta Sverige och minskar ju längre norrut i landet man kommer. Tallen har angripits i betydligt större omfattning än granen. Markberedning är en viktig åtgärd för att minska insektsangreppen men ger inte ett fullständigt skydd. Insektskadorna fortsätter på samma hygge i flera år, varför de totala skadeverkningarna kommer att bli större än vad årets undersökning visar.

Utvecklingen är särskilt oroande med hänsyn till de problem som redan finns när det gäller råvarutillgången. Ett av grundkraven för att nå en tillfredsställande skogsproduktion för framtiden är en intensiv satsning på återväxtåtgärder. Kommer detta arbete nu att omintetgöras står vi inför en synnerligen allvarlig situation.

Mot bakgrunden av det anförda vill jag ställa följande fråga till herr jordbruksministern:

Vilka åtgärder är statsrådet beredd att vidta för att förhindra ett fortsatt dåligt återväxtresultat inom skogsbruket?

1975/76:249 av herr *Lövenborg* (vpk) till herr justitieministern om ökat antal klinikplatser för rättspsykiatriska undersökningar:

Det råder brist på klinikplatser för rättspsykiatriska undersökningar. Detta förhållande har lett till att häktade har tvingats sitta isolerade alltför

lång tid i väntan på rättspsykiatrisk undersökning. Enligt lagen om rättspsykiatrisk undersökning i brottmål skall ett utlåtande från läkare ligga klart inom sex veckor.

Mot bakgrund av detta förhållande vill jag ställa följande fråga:

Vilka åtgärder har vidtagits i syfte att utöka antalet rättspsykiatriska klinikplatser, så att här påtalade förhållanden elimineras?

den 24 februari

1975/76:250 av herr *Nilsson* i Agnäs (m) till herr kommunikationsministern om sysselsättningen för SJ-personal i Vännäs kommun:

Enligt uppgifter i pressen planerar SJ en flyttning från Vännäs av en arbetsenhet på verkstadssidan. Det gäller presenningsverkstaden. Vännäs har redan tidigare en svag ställning ur sysselsättningsynpunkt, och den minskning av arbetstillfällen som nu hotar upplevs mycket negativt i kommunen. Dessutom måste nedläggningen av verkstaden betyda en försämring i servicen för presenningskunderna.

Med anledning av denna inskränkning av SJ:s verksamhet i norra distriktet vill jag fråga kommunikationsministern om hans inställning till denna regionalpolitiskt negativa planering:

Är statsrådet beredd att medverka till att Vännäs får annan sysselsättning i stället för den som kommunen mist och nu riskerar att mista genom SJ:s inskränkningar i sin verksamhet?

§ 14 Kammaran åtskildes kl. 16.46.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert